

ХАЛЪМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Халъмг тангъчин болн Элст балгъсна комитетсин, куч-көлсчирин депутатирин Тангъчин болн балгъсна Советсин газет

№ 48 (2881)

1957 дж. июлин 12

Үнн 20 деншг

Партин ленинск хамцнъгъу Э В Д Р Ш Г О

Советск Союзин Коммунистическ партин Центральн Комитетин 1957 джилн июлин 22—29-д болсн Пленумин туск сонъсхвр болн „Г.М. Маленковин, Л.М. Кагановичин, В.М. Молотовин антипартийн багин тускар“ КПСС-н ЦК-н Пленумин гаргъсн тогтавр июлин 4-д гарсн „Правда“ газетд барлгдсн. КПСС-н ЦК-н Пленумин тогтаврт иигдж келгдджәнә:

„Мана партъ Центральн Комитетин гардврт, цуг келн-әмтнә дөнъгәр тулур кегъад, XX-ч хургин тууджлгч шиид-мудиг кучахин төлә мангъсн ик кәдлмш кегъад, олн-әмтнә эдл-ахуг цааранлн улм бсгх-бәдлүлх болн советск олн-келн-әмтнә эдл-уш, умсх-зүүх, бәәсн бәәдл тасрха уга бәдл-лүлгдх, партин дотадж бәәдл-лн ленинск кемджәг хәрү босгъхин төлә, революционн занъ эвдснә уршгиг уурулхин кергт, партъ олн-әмтн хойрин хоорндк залгълда улм өрг-джүлхин төлә, советск социалистическ демократиг өрг-джүлхин төлә, советск олн-келн-әмтнә ни-әнъкр бәәдлгиг улм батлхин төлә, национальн политикиг чикәр кедж эдлхин төлә, зугар газадн политикин халхар болхла—орн-нутгудин хоорндк цүүгәг әмрүлдж, цуцнъгъу-ни бәәдлгиг батлхин төлә ноолддж йовх цагт; нег улү эн хамг халхар үзмджтә кучанъгъу төрмүд кегддж одснн советск күн болвас меддж өрксн цагт,—минь эн цагла Маленков, Каганович, Молотов гурвна антипартийн баг партин йовгч гол татасин турушадж, өмнәсн босв.“

ЦК-н Пленумин тогтаврт, тер антипартийн багин фракционн уулдврт гүн цәәлгъвр өггддж. Партин политическ хаалгъинг хаджилгъхин кергт эн баг антипартийн, фракционн эв-аргъар, КПСС-н ЦК-н Пленум деер сунъгъдсн партин гардгч органа ханьцаг сольхар седсн бәәдж.

Сул гурвн-дөрвн джилн туршарт күмни эркшилиин уршгас кәлтә гарсн дуту-дунд-сиг болн эндүсиг киклх хаалгъ авчксн цагт, дакад газадн ордудин эргнд чигн болн эврәннн орн-нутг дотр-луд чигн марксизмин-ленинизмн ревизионистирин өмнәс кучанъгъустә ноолда кедж йовсн цагт, келн-әмтнә ленинск политикин туст урднъ гарсн эндүсиг киклгъяр партъ ик кәдлмш кечксн цагт—ода медг-лдж авгдсн, күтц илтгдсн антипартийн багт орлцачнр, КПСС-н XX-ч хургин зөвшлсн тер хаалгъд гооднъ, эс-гидж хаджугъасн харшлгч уулдвр оньдин үзүлдг билә. Партин тним гол-ик төрмүдин өмнәс, келхд, союзн республиксин зөвиг өргджүлх болн дора газрин Советмүдин кәдлмш

Июлин 5-д гарсн „Правдин“ нур статья

бәдлүлх, эмнг болн эмнгшсн газриг олзлх, селәнә эдл-ахуг зура келгъинг хуврүлдж ясх, промышленностин гардлгъинг ясурулх болн олн-әмтнә бәәдл ясурулгъна төлә кедж йовх кесг төрмүдин өмнәс антипартийн баг босв. Адл биш социальн кев-кецтә, орн-нутгуд хоорндан ни-негн, төвкнүн бәәхин туск, нарт делкәд бәәх аәмшгиг сулдххин болн делкән цуг олн-әмтнә СССР ни-ни-цнъгъу бәәхин туск ленинск залврин өмнәс эн баг үндсәрн харшлгъна уулдвр кехәр седв.

Маленковин, Кагановичин, Молотовин болн теднлә негдсн Шепиловин антипартийн багин фракционн уулдвр мана партин ленинск принципслә харгъджахш гидж КПСС-н ЦК-н Пленум, партин ленинск хамцнъгъуг цуг халхарн батралгъна седкл-ухагъар гардвр кедж, бурушав. Президиумин чледүдин ханәс болн ЦК-н чледүдәс Маленковиг, Кагановичиг болн Молотовиг, КПСС-н ЦК-н секретарин ууләс, ЦК-н Президиумин чледүдин кандидатсин ханәс ЦК-н чледүдин ханәс Шепиловиг Пленум гаргъв.

КПСС-н ЦК-н Пленумин тогтавриг, партиин болн госудрственн ик чинртә кергүд гидж тоолад, цуг мана партъ, цуг советск олн-әмтн өргмджтә кевәр таасдж зөвшәрдж, нег дуугъар дөнъндж бәәхиг редак-цд ирджәх кесг зәнъгс, сонъсхврмуд медүлдж келджәнә. КПСС-н ЦК-н июньск Пленум, мана партъ эврәннн зергләнә хамцнъгъугин төлә, генеральн хаалгъин төлә кедж йовх ноолдана тууджд орхмн. Июлин 2-т болн 3-д Москвад, Ленинградт, Киевд, союзн болн автаноми республиксин цуг хотл балгъсар, крайсин болн областсин центрмүдт, КПСС-н ЦК-н Пленумин диг-ашд нерәдгдсн партиин активин хургуд, эс-гидж актив орлцсн пленуме болв.

Предприятъсәр, колхозмудар, МТС-р, совхозмудар, Советин Аәрмин болн флотин частьсәр, учрежденьсәр болн сургъулин заведеньсәр, КПСС-н ЦК-н Пленумин тогтаврин тускар куундвр келгъяр партиин эклц организацин, куч-көлсчирин хургуд кегддж йовна. Москвад, предприятсин тосхлтсин боли учрежденьсин 8 минъгъ гар партиин организацел партиин хургуд болв, энүнд 60 шаху минъгън коммунистр үг келцхәв.

КПСС-н ЦК-н Пленумин тогтавр, КПСС-н XX-ч хургин шиидврмүдиг сәәнәр кучалгънә төлә кеджәх Центральн Комитетин чанъгъ зүтклгънә болн тасрхан уга ноолдана сәәхнәр келгдджәх герч-тем-

дг болджана гидж хургуд деер советск әмтн эврәннн үнн ухан-седкл деерәс үг келцхәв.

—Би, дөчн джил шаху Путиловск-Кировск заводт кәдл-джәнәв,—гидж хург деер келсн үгдән Кировск заводин мастер Н.Г. Карташев келв.—Алдр Коммунистическ партъд, терүнә Центральн Комитетд үнн итклтә бәәх эврәннн ухан-седклән заводин коллектив давсн джилмүдт оньдин медүлдг билә. Мана заводин кәдлмшчирин хург деер Ленин кесг дакдж үг келсн. Ленинск үнн мана зүркнд орсн.

Антипартийн багин кехәр седджәсн ховлгч-анди болн хорта уулдврин тускиг бидн медснә хөбн, бидн, Кировчнр, ик гидгәр ошәркдж өврсиг нанд угәр келдж күргүд күнд. Маленковиг, Молотовиг, Кагановичиг, Шепиловиг бидн ичәд-гәәлджәнәвдн. Ленинск хаалгъас маниг гаргъх зөв тер андн улст бидн өгш-говдн. Хаалгъас хооран гар-тн!—гидж бидн теднд келд-жәнәвдн. Манд харшлх зөв теднд бидн өгш угавдн.

Олн келн-әмтнә Төрскн орн-нутгт бәәх цуг келн-әмтнә келәр, коммунистическ тосхлтн зураг Коммунистическ партин гардврар куч-көлснә тускар эн өдрмүдт халун кевәр келгдджәнә. Күнд промышленностиг цугъарагъас деерлкүлдж бсгд-ж-өрг-д-жүлгънәс, тасрхан угагъар техникеск прогресс келгънә болн куч-көлснә гаргълтиг бәдлүлгънә көрнъгәс иштә, олн-әмтнә эдл-ахун цуг анъгсин цаарандк күчтә бслт, селәнә эдл-ахун ик бәдлгъ, олн-әмтнд кергтә эд-тавр, хот-хол элвгәр гаргъхиг күцх, дакад энүнәс иштәгъяр, советск олн-әмтнә материалн бәәлгъ икәр бәдлүлхиг тетгх, олн-әмтнә эдл-аху бсглгъяр зургъадгч тавн джилн зурагъин гол-ах төрмүд кучанъгъутәгъяр кегддж, кучаг-ддж йовна.

Дөрвн джил хооран бәәд-лнн зөвәр тоолудж-ухалудж бәәсн селәнә эдл-ахун күчтә бәдлгънә халхд бәәх кучанъгъус ик болн элвг сән. Селәнә эдл-ахун гаргългънә эдлуушиг бсгд-ж-өрг-д-жүлгънә орлцхд колхозникуд седвәртә болхиг бәдлүлгъяр партин темдгдлж гаргъсн болн куча-сн төрмүдәс иштә, селәнә эдл-ахун зура келгънә диг-дара сольснас болн, ахр цагин эргнд эмнг болн эмнгрш-сн газр олзлдж эдлгънәс кәлтә, селәнә эдл-аху бсгд-ж-өрг-д-жүлгънәд кучанъгъус тетгх, буудә болн малин хот-хол гаргългъинг зөвәр икдүлх аргъ өгв.

(Чилгън 2-ч халхд.)

Алдр Ленинә ноолданд тогтасн болн батлсн, марксизмин-ленинизмн тугиг бәдән бәрдж йовх мана Коммунистическ партъ урдк-урдкасн ода хамцнъгъу болн ни-негн.

Партин ленинск хамцнъгъу эвдриго!

Партин, терүнә ленинск Центральн Комитетин гардврар коммунизмн шин шииврмүд бәрцхәй!

Советск Союзин партийн-правительственн делегаци Чехословакд одлгън

Чехословак республикин делегаци 1957 джилн январь сард Москвад ирхдән, Чехословак Коммунистическ партин Центральн Комитет болн Чехословак Правительств, КПСС-н болн Советск Правительствин гардчириг гичлдж ирхтә гидж сурджахиг келсн бәәсн.

КПСС-н ЦК болн СССР-н Правительств тер үрлгъинг авсн мән.

Ода Советск Союзин партийн-правительственн делегаци Чехословак ордж одв. Делегаци Москвагъас июлин 8-д гарч йовб. Делегацин хань йовхн: КПСС-н Центральн Комитетин негдгч сегләтр Н.С. Хрушев, СССР-н Министрмүдин Советин ахлч Н.А. Булганин, СССР-н газадн керг-төрин министрин негдгч дарук Н.С. Патоличев, Коммунистическ партин Украина Центральн Комитетин сегләтр О.И. Иващенко, ВЦСПС-н ахлч В.В. Гришин, Чехословакд бәәх СССР-н посол И.Т. Гришин. Советск Союзин партийн-

правительственн делегаци июлин 9-д Чехословак—СССР хойрин меджә деер бәәх Чьер-на-Тиссе станцд ирхлә, Чехословакин Коммунистическ Партиин ЦК-н негдгч сегләтр А. Новотный, ЧКП-н член, Правительствин ахлчин дарук В. Копецкий, ЧКП-н ЦК-н Политбюрон член Р. Барак туслнъ поездар ирдж тосдж авчав.

Июлин 10-д СССР-н партийн, правительственн делегаци Чехословакин хотл балгъснд—Прагд ирцхәв. Күндтә гичн-риг Чехословакин партин болн Правительствин гардчнр, хотл балгъсна кесг зун минъгън улс уульнд гарч, ик гидг байрта ханлгтагъар тосцхав. Советск гичнрт негдгддж вокзал деер харул зосагдв. Советск Союзин болн Чехословак республикин госудрственн гимн татгдв.

Вокзал деер Чехословак Республикин Президент Антонин Запотоцкий болн КПСС-н Центральн Комитетин сегләтр Н.С. Хрушев босдж үг келцхәв.

Яшалтинск район буудән культуру хуралгъан дуусчкв

КПСС-н XX-ч хургин шииврмүд кучагд, Ново-Александровск района колхозникудин дуудврт хәрү бгәд, Яшалтинск района колхозмуд, МТС-д болн совхозмуд июлин 9-д, кәдл-мшин 12 өдрин эргнд—47174 гектар газрин агъуд тәрә хурадж авлгъан чиләчкв.

Района селәнә эдл-ахун куч-көлсчнр солоом скирдлгън-дән болн силос дардж авлгъндан орцхав.

Колхозникуд, механизатормуд болн совхозмудин кәдлчнр буудә белдгънә госудрственн зурагъан өбрхн өдрмүдин дунд төбсгхнн төлә социалистическ дөрлдә делгрүлдж йовна.

И. БОНДАРЕВ.

КПСС-н райкомин сегләтр.

М. ПОКУДИН.

Куч-көлсчирин депутатирин района Советин кучагч комитетин ахлч.

Партин дуудврин хәрүд

Амн болгъна тоод мах, ус, тос гаргългъяр өбрхн джилмүдин эргнд Америкин Соединенн Штатсиг кучхин туск, КПСС-н Центральн Комитетин болн СССР-н Министрмүдин дуудврин хәрүд Западн района „Южный“ совхозин малчнр сән хәрү өгч йовна.

КПСС-н ЦК-н негдгч сегләтр үр Н.С. Хрушевин келсн угәр омг авад, бод мал хәрүлдж йовх мана үкрчнр шин даалгъвр авлад, соңдөрлдәнд орцхала. Тегәд, май сард мал идшүлдж таргълулгъяр ним аш күцвдн:

Совхозин негдгч отделенә үкрч Петр Троянов хәрүлдж йовх бурү-гундж орх малин толгъа болгънд өдр болгън 1317 грамм немдж бсгәд таргълуль, үкрч Р. Василенко—1304 грамм немдж ясуруль.

Мини хәрүлдж йовх гуртар, 1957 джилд гарсн тугъл болгънд өдр болгън 750 грамм немдв, зурагъар болхла, өдр болгън 600 грамм немлгън халәгдсн.

1957 джил гарсн тугълмуд болгъинг өдр болгън негдәд килограмм немдж бсгд бол-хмн билә. Болв тер эв-аргъан олзлдж чадсн угавдн. Отделенә гардчнр, хамгин турүн болдж зоотехник мал идшүлдж сәә-рүлгънә кергт сән оньган тәвджәсн уга, эркн кергтә заавр, дөнъ-тусан күргджәсн уга. Совхозд усн татгин учрар тугълмуд халун-ганъ цагт ус алдад бәәв, тугълмуд сүдүрдлг газр чигн белдгдсн уга, дакад өггдх зөвтә гарин хот, гуйр-буудә өггдджәсн уга. Мел ним учрар тугъл болгънд өдр бол-гън нег килограмм немх ар-гъан олзлдж чадсн угавдн.

Бидн, үкрчнр, хәрүлдж йовх малан сәәнәр идүлдж, госудрствд мах икәр орулдж өг-хин төлә аргъ-чидлән әрвл уга кәдлхвдн. Зуг манд совхозин дирекцин халхас тодр-ха дөнъ-тус кергтә.

Михаил КОЛЬЦОВ.

тангъчин Советин депутат.

Партин ленинск хамцнъгъу эвдршго

(Чилгчнь).

Колхозникудин эдл-ахус селанэ эдл-ахун эдл-уш орулдж бгдгиг уурулхин омнэс антипартийн багт орлчачнр бурушадж келцхасмн, энүг эс күүцэх цуг аргыннь тедн хайсмн. Колхозникудин, кдлмшчирин, үүлд церглэчнрин эдл-ахус государствд селанэ эдл-ахун эдл-уш эржджән уга орулдж бгдгиг уурулхин тускар КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмүдин Советин гаргьсн тогтавриг цуг мана олн амтн ик байртаггар тосцхав.

Амн болгъна тоод мах, ус болн тос гаргьлгьар США-г цдн джилмүдин эргид күүцхмн гисн, цуг олн-амтн зөвшлдж таасн тинм лозунг партъ, селанэ эдл-ахун халхд теткдсн күүцнъгъусар тулг кедж тавсмн. Олн-амтнэ бээдл цааранднь бодлулгьнд Коммунистическ партъ цуцрлан угаггар килмдж-оньг тавдж-и-хг тер лозунг медүлджанэ. Тер лозунгин омнэс антипартийн багт үг келсәрн, күүч-көлсч олн-амтнэ джиргьл-бээдл кертгэ тоотиг элвгджүлх кертгиг оньг-ухандан, тортан эс авгч бәрц йовдл гаргьсан, социалистическ эдл-ахунд малас гардг эдл-уш гаргьлгьна төлэ кегдлж йовх цуг олн-амтнэ делгү өргн йовудин тускиг эврән бийснь эс иткдж бээхән медүлцхав.

Олн-амтнэс, энүнэ керглснэс болн неклгьнэс хаджидж гарсн, терүнэ седвэртэ күүчн-чидл-д иткл уга бээх, антипартийн багт орлчачнрт советск амтн зокаста цоклгь өгчәнэ. Тегэд, Кишеневд болсн хург деер Чадыр-Лунгск района селанэ эдл-ахун Ленинэ нертэ артелин колхозниц Домна Захаровна Чекир ингдж кель:

—Мана хувиг буладж авхд кенд чигн, кезэ чигн зөв бидн бгшговди гидж келхд энъгин колхозниц нанд зөв бгхиг сурджанав. Уралан йовхд манд харшлхар седсн теднэ зураг бидн юм үлдэлго, күүцдн салыкнд нисгдж хайхвдн. Мах, тос, ус гаргьлгьар Америкиг бидн күүцдч чадшговди гидж антипартийн багт орлчачнр келснь—нанд шинъкән медгдв. Маленков, Каганович болн Молотов болмарн алнэтрдж бээцхэг, болв Америкиг бидн күүцэд, давхвдн! Энүг би келджәнэв, энүг цуг колхозникуд иткджәнэ.

Партин ленинск хаалгьиг терүнэ дотр-дундин болн газдин ордудин туск политикиг халун кевәр дөнънджәх, коммунизм тосхдях олн-амтнэ күүчн гүүнәр иткдж бээх сай олн советск амтн тингдж келджәнэ, тингдж ухалджана.

КПСС-н ЦК-н июньск Пленумин тогтаврмудар газдин ордуд икәр соньмсджана. Ганцхн КПСС-д болн Советск Союзин олн-амтнэ төлэ бээтхә, нарт делкән коммунистическ йовудин төлөд, социализмин болн төвкнүн бээлгьнэ

күүчиг батрулхин кергт ик чинртэ, ленинизм гүн ухаггар гардвр кедж КПСС-н ЦК-н Пленумин гаргьсн тогтаврмудиг ах-дүүгьин коммунистическ болн кдлмшчирин партъс болн социалистическ орн-нутгудин цуг күүч-көлсчнр халунар таасдж зөвшлджәнэ. Партин хамцнъгъу эвдхәр болн генеральн хаалгьиг, КПСС-н XX-ч хургин тууджлгч шнидврмүдин омнэс дэврлгь кехәр седснд чанъгъ цоклгь өгсн КПСС-н Центральн Комитетиг нег дугьгар дөнъндж бээцхәнэ.

КПСС-н ЦК-н Пленумин темдгдлж гаргьсн кергүд, орн-нутгуд хоорнд бээлгь үндсәрн ясурулгьнур кблдж йовна, олн келн-амтнэ хооридк цүүгәтә бээдлг амрлүлхд дөнъ-нөкд болджана гидж, оньдин болгьн коммунистическ партин болн Советск Союзин правительствин политикиг йирдән хаджилгьхәр седәд бээдг баячудин барин бийн келджәнэ.

Антипартийн багт орлчачнр хуучар ухалдж-тоолгьна болн хуучн авд кел бәрлгьнд бээсн, ода чигн бээгьә, партин болн орн-нутгин джиргьл-бээлгьнэс салцхасмн, шин бээдлг иин цаг-үүлдвриг үздж-әхш, хуучн халәц гаргьджана гидж КПСС-н ЦК-н Пленум зав. Коммунизмд күүрглгьнә джисәнд керг-тус уга, хуучрсн, мартгдсн кдлмшчин кев язин авцин ардас дахцхана, советск олн-амн бодлгьнә, цуг социалистическ лагерин кергтә некврмүдәс болн джиргьл-бээдләс гарчах тоотсиг тедн хаджгьрт тоолдж бурушацхав. Сектантс болн догматикс, эдн дотр-дундин чигн, тер мет, газдин чигн политикин төрмүдин халхд марксизм-ленинизмг медхд начетническ, амнджиргьлд уга халәц гаргьдж. Оггә цагин бээдлд творческ марксизм-ленинизм ямаран чинртә болджахиг тедн медхәр бээхш.

Тер дунд, ода цагин шин бээдлд марксизм-ленинизмг джиргьл-бээдлдн күүцәлгьн, коммунизмн төлэ ноолдлгьн гисн, эн—партин XX-ч хургин шнидврмүд делгүгьәр күүцәлгьн, төвкнүн бээлгьнә политикин төлэ олн-амтн хоорнд ни-негн бээлгьнә төлэ социалистическ лагериг цуг халхарн батрулхин төлэ ноолдлгьн болджана гидж, марксистск кевәр ухалдг советск күүн болгьнд медгджәнэ. Эн цагин шин бээдлд үгәр биш, керг күүцәлгьәр марксист—ленинец боллгьн гисн,—промыленность гардлгьиг зүткдж ясурулгьн селанэ эдл-ахун цуг халхсиг бодлулгьнә төлэ, эдл-уш элвг болгьхин төлэ, амтн бээдг гермүдин делгү-өргн тосхлтин төлэ, союзн республик-син зөв-йос икдүлхин төлэ, келн-амтнэ сургьуль-эрдм цецгрүлхин төлэ, олн-амтнэ седвәр делгрүлхин төлэ ноолдлгьн болджана.

Коммунистическ тосхлтин күүц-кергүдиг харсдж бээх Центральн Комитетин чанъгъ

цоклгь авсаннъ хөбн, антипартийн багт орлчачнр, фракционн ноолдана хаалгьд, партин хамцнъгъу эвдх хаалгьд, КПСС-н Устав хаджилгьх хаалгьд орцхав. Партин омнэс зөрлцлгьнә ухан-седкл деерәс хоорндан негдхәр күүнддж авчкәд, партин политикиг оньгдарулх күүцл тедн бийиннъ өмн тавдж, партин XX-ч хургин шнидврәр бурушагдсн гардлгьна хаджгьр авцур партиг хәрү эргүлхәр тедн седцхәв. Эдн хов-хулд келлгьнә хаалгьд ордж, Центральн Комитетин омнэс нуувчинәр күүндвр кедж негдцхәдж. Ленинск принципд үнчик КПСС-н Центральн Комитет, партин хамцнъгьун тускар Ленин заадж гаргьсн партин X-ч съездин шнидврәс иштә, антипартийн баг чанъгъ цоклгьнә харгьла.

Антипартийн багин туск төр күүнджәсн цагт, ЦК-н цуг чледүдин болн чледин кандидатсин, КПСС-н Центральн ревизионн комиссин чледүдин бат хамцнъгьуг болн ни-негн болсиг КПСС-н ЦК-н Пленум темдгдлж бээх сонъхвргиг цуг коммунистнр, кесг сай советск олн амтн ик гидгәр зөвшәрдж тосцхав. Антипартийн багиг татх нег чигн күүн ЦК-н Пленумин ханьд гарсн уга.

Марксизм-ленинизм туг дор эврәннъ зергләгьән улм батлхиг, коммунистическ тосхлтин төрмүдиг сәәнәр күүцә-

хд цуг эврәннъ күүчн-чидлән тавхиг, антипартийн багин тускар гаргьсн тогтавртан Центральн Комитет цуг коммунистнриг дуудв. Цуг мана партъ, цуг советск амтн ленинск Центральн Комитетин эргнд улм батар хамцдж бээджәхәр тер дууллгьнд хәрү өгчәнә. Маленковин, Кагановичин, Молотовин антипартийн багт цоклгь өглгьн, ленинск партин зергләнә хамцнъгьуг цаарандан батлхд, терүнә гардвр батлхд, партин генеральн хаалгьин төлэ кеджәх ноолдана кергт нөкд-тус болджана. Кесг союзн республиксин компартъс болн ик партийн организац орлцдях шин чидл ханьцанд орулдж Пленум сунъгьсн КПСС-н ЦК-н Президумиг партъ болн советск амтн йөрәджәцхәнә.

Алдр Ленин ноолданд тогтасн болн батлсн, марксизм-ленинизм тугиг бөдән бәрдж йовх мана Коммунистическ партъ урдк-урдкәсн ода хамцнъгьуг болн ни-негн. Партин ленинск хамцнъгьуг эвдршго! Партиг, эврәннъ дамшлтта болн гүн медрлтә вождь болн багш болджахиг үздж-медж бээх цуг советск амтн, терүнд энъкрән болн итклгьән үзүлджәнә. Партин, терүнә ленинск Центральн Комитетин гардврар коммунизмн шин диилврмүд бәрцхәй!

Моньгьл келн улсин ноолдана болн диилврин хаалгь

Б. Джимбинов,
КПСС-н Хальмг обкомин селгәрт

Келн амтн болгьна тууджд темдгтә цаг бээдмн. Моньгьл келн амтнд типм цагнь—1921 джилин июлин 11 болдмн. Эн өдр Моньгьлд революц дииләд, түрүн болдж олн-амтнә правительств тогтсн. Тер цагас нааран 36 джил болв. Эн цагин эргц ик ут биш, тер бийнә Азин амтс дунд хамгин ард йовсн моньгьл келн-амтн эврәннъ бээдл-джиргьлән болн национальн нерән эн тууджлгч ахр цагин эргцд бодлулдж чадв. Сүк-Баатр болн Чойбалсан гигад нерәрн туурсн улсин гардврт, Октябрьск социалистическ революцин сулдхврин алдр идейн үлмәгәр, Советск Арәсән пролетариатин нилчәр моньгьл келн амтн революц кедж, газдин ордудин болн эврәннъ байн-нойн амтсин даджрлгьнас гетлв. Моньгьл келн-амтнә революц дииләд цдн сар болсна хөбн—1921 джилин ноябрин 5-д Моньгьлин болн Советск Арәсә хойрин хоорнд кесн зөвшәл Азийд тогтсн шин багъ орн-нутг бодлхдн ик дөнъ-нөкд болв. Сүк-Баатрин гардврта Моньгьлин делегәц ирхд, алдр Ленин, Моньгьлиг капиталистнрин хаалгьас гетлүлдж, ямаран кевәр амтнә бээдл-джиргьл бодлулхиг заадж өгсн.

Эн тоотиг куцәхин кергт, олн-амтнә революционн партиг болн правительствиг батлдж, терүнә керг-уул медүлдж амтнд уха дасхдж, шин бээдләр коопе-

ратив өсгдж, олна бичг-эрдмиг делгрүлдж йовх зөвтә гидж Моньгьлас ирсн уурмүдт Владимир Ильич Ленин заасмн. „Партин болн правительствин гардврар шин эдл-ахун бичкн арлмудиг тосхлгьнас иштә капиталистическ биш күүч-көлсчнрин шин Моньгьл бурдхмн,“—гидж Ленин тер сүүрдән келсн.

Ик өргн, сул, туслнъ эврәннъ хаалгьд ордж, моньгьл келн-амтн ахр цагин эргцд тууджлгч ишкдл кедж, ширгәд чиджәсн амтнәсн шинәс цецгдлж, феодализмәс, зовлнъгта капиталистическ бслтин девснәгәр дэврл уга, социалистическ обществин тосхлтин ик девснәд орв. Тиигдж Моньгьл амтнә үлгүрәр, Ленинә заавр цань уга сәәхн күүцв.

Олн-амтнә йосна джилмүдин эргцд Моньгьл таньдж болцгогьгар оньгдарв. Моньгьл ода болхла мал элвәр өсгдг болн эврәннъ национальн промыленность өсдж йовх республик болв. Эн орн-нутгин гол зөбнрн—мал өслгьн—гурвн холвандан икдв, күүч-көлсч амтнәнн мал 4,5 холвандан икдв. Моньгьлин орн-нутг амн болгьнд малин тооггар нарта делкәд негдгч орм эзджәнә. (Амн болгьнд 30 толгьә.)

Олн-амтнә йосн урдн угатә-яду йовсн күүч-көлсчнриг хуучн тату-тартгар мал өслгьән хаяд, шин бээдләр бээхиг заав. Өргн теетг кесг түмн мал

Йовудта кдлми

10 мингьн га газр өвс хадд, терүгән кевтнь цуглулад, 1500 тонн өвс Целинн района „Западный“ совхоз хурачкв.

Эн совхозин нур йовгч трактористнр Никитенко В. Т., Соголев Борис нань чигн 900-д гектар газрт өвс хадцхачкв.

„Западный“ совхозур нудж ирджәх хальмгудиг бәәх бәәрәр тетгхин гөлад совхоз неджәд өрк бул ордг 5, хошад бул улс ордг 8 стандартн гермүдин эрсинь босхчкв. Шидрәс мод авч ирхлә, орагьинь, буркәд дуусгдхмн. С. Т.

Октябрин өөнд нерәдсн лекц

Приозерн района центрт, крайн лектор ур Медведев Федор Федорович „Ставропольд Советск йосн ягьдж тогтсн болн гражданск дән ягьдж болсн“ тускар лекц кев.

Ур Медведев эврән улана йос тогталгьнд орлцдж йовкүн бээдж. Хальмгт Советск йос тогталгьнд Амр Санан гидг күүн ик цәәлгьвр кедж йовсн деерән, Ленинд күрәд Хальмг автоном бурдәх зөв авсн күүн гидж ур Медведев кель. Ирсн улст лекц сәәнәр таасгдв.

БАМБАЕВ Бова

орулм шин-шин бәәрс болн хаша-хаасц тосхдв, худгуд малтгдв, мал асрхд кергтә өвсн ни-негнәр хадж хурадж авднә, кесг олн өвс хадлгьна машинә станцс болн ветеринарн-фельдшерск пунктс селгдв.

Күүч-көлсч амтн эврәннъ дамшлтар артельд хамцад эдла-хугьан өсгсн сәәнинь медцхәв. Республикд түрүн күүч-көлсч-прин кесг зун производствсин хамцлгьн кегдв. Суулин гурвн джилин эргцд эн хамцсн артельмүдин малмуд гурвн холвандан икдв.

Одахн күртл эдлгдәд уга селанә эдл-аху—тәрә-темс тәрлгьн икәр делгрдж йовна. Урдн, ямаран чигн тәрән ургьш уга гидж тоолгддж йовсн орн-нутг ода цагьан гуйрин буудән, ичмәнә, арван болн нань чигн тәрәнә ик байн ургьц ургьадж авчана. Ниднин джил түрүн болдж малин хотин ик чинртә культур—эрдни-шишә эклдж тәргдсн.

Күүч-көлсчнрин бээдл-джиргьл джил ирвәс ясрад йовна. Суулин цагт, эрк биш тәвцәр государствд орулдж бгддг малин шим-шүүснә кемджән багьрулгдв, тер шим-шүүснә государствд хулдгдлг үнн бодлулгдв. „Моньгьлин сонин“ газетд, „Великое товарищество“ гидг ницәнә член Галсана бичсн бичгд күүч-көлсчнрин шин бээдл-джиргьлин тускар келгдджәнә. Эн ницән Хүвсгүлин аамгт(область)1939 джил бурдәгдсн. Терүнә ханьд 12 өрк-бул орад, 800 шаху арслнь цуглулдж хоёр мөр хулддж авч.

—Ода манд 10 мингьн шаху мал бәәнә, тәрсн тәрән

Агитатормуд ургъц хуралганд болн буудә орулдж өглгънд

Мана советск орн-нутг Алдр Октябрьск социалистическ революцин 40-ч өдннг ик байр-таггар тослгънур йовдж йовна. Эн олн-амтна байрин өд-риг сәәнәр угтхин кергт Яшалтинск района куч-көлсчнр өргн ик социалистическ дөрлдә делгрүлдж йовна.

Района өргн теегәр ургъадж авсн таргъан йилгъу сәәнәр хурадж авхин төлә ноолдан кегдв. Ургъциг ахр болзгин дотр хурадж авч, государствд буудә орулдж өглгъиг хурдар кехин кергт бидн оныган тусхадж көдлвдн. Эклц партийн организацн эн төриг өмн нүүртән тәвдж, политическ көдлмшән колхозник, механизатор, көдлмшч кун болгънд күргдж кенхәв.

Района куч-көлсчнр 10 хонгин эргид ургъцан хуралгъиг дуусх, июлин 20 күртл государствд буудә орулдж өгх зурагъан кучах даалгъвр авсн. Мана агитатормуд эн даалгъврн эргид көдлмшән делгрүлв. 11 агитколлектив районд бүрдәгдсн, эндд 242 агитатор көдлмш кедж йовцхана. Эдн нургълдж коммунист, комсомольц улс, өгтан бригад, агрегат болгънд тархагддж тәвдв.

Яшалтинск МТС-н агитколлектив сәәнәр көдлджәнә. Энуна гардах ур Д. Н. Баранов таслвр уаггар агитатормудин көдлмшинь гардна. Тийгәд агитатор улсин кучадж йовх көдлмшн сән диилвр кучад дөн-нөкд болджана.

Агитатормуд олна цәәлгъврн, политическ көдлмш сәәнәр делгрүлдж, куч-көлсиг

бурдәлгънд кергтә дөн-нөкдән күргдж йовцхана. Эн МТС-н парторганизацин агитатор ур С. Е. Катюхин тракторн 7-ч бригадин улс дунд таслвр уаггар куундвр кенә, газет умшдж өгнә, көдлмш шин дамшлт гархла, терүг хурдар тархахар зүгкнә. Ново-Александровск района селәнә эдл-ахун көдлчнрин дуудврн механизатормудт гүүнәр цәәлгъдж өгв. Иим көдлмшин ашдн лафетчикуд А. Пономарев, И. Круглин эдн өдр болгн 52—58 гектар ургъц хаджацхав. Бригад ода МТС-д негдгч орм эзджәнә.

Тракторн 10-ч бригадин агитатор, КПСС-н член ур Н. Малеванный „Боевой листок“, „Цәклгън листок“ гаргългъиг, социалистическ дөрлдәнә дигинь келгъиг сәәнәр бүрдәв. Агитаторн шунд кеджәх көдлмшн кучвртә болджәнә. Бригадин комбайнермуд нургълдж үзмджтә болдгар көдлцхадж йовна. „С-4“ комбайнар ур Г. Зубченко өдрән 39 гектар күргдж ургъц валкас цуглудж авна, гарчах бууднә гектар болгънас 20 центнер күрв.

105-ч совхозд куч-көлснә нерән хальмг комбайнер Иван Камнюков туурулдж йовна. Өдр болгн эн „РСМ-8“ комбайнар 37 гектарас баггар кехш. Эн—совхозд нернә туурсн, түрүн орм эздж йовх кун. Энүндн агитатор, ВЛКСМ член Намрова Рая ик дөнгән күргв. Камнюковин көдлмшин дамшлтин тускар листок гаргъдж тархахд Намрова шунмгъагар орлцв.

Эн кевәр көдлмшән бурдәдж, көдлмшин өмн нүүрт йовцхак улсин дамшлтиг түргәр тархахин төлә ноолддж йовцхак агитатормуд дунд Солонвск МТС-н парторганизацин селәтр ур В. М. Рыжий, „Новый мир“ колхозин эклц парторганизацин агитатормуд И. Хворост, О. Пшеничная, М. Мелешко эдн йовцхана.

КПСС района комитет, ургъц хуралгънд 2 агиткультбригад бурдәдж йовулсн, тедн 40-гар дакдж нар-би узулцхәв.

Района лекторск баг колхозникудт 35 лекцс болн докладмуд умшдж өгв. Эдү дүн-гә тоота докладмуд, лекцс ургъц хуралгън төгстл бас умшгдхмн. Лекторск обществин чледуд, талдан, 30-гар лекцс умшцхав. Лекц дара-дарандн умшцхадг улс: Малик, Ганшин, Годицкий, Очилов, Мазин, Баранов.

Социалистическ дөрлдәнә йовудин тускар илткдж олд дигинь күргдж медүллгънд агитатормуд ик нөкдән күргцхәв. Бюллетеньс гарна, куч-көлснә дигинь бидгд доскас бәәнә, мөрәллгън келднә.

Олн дунд пидж цәәлгъврн болн политическ көдлмш делгрүлдж, социалистическ дөрлдәг тодрха кергүр тусхадж кедг учрар диилвр кучвдн. Авсн даалгъврн Яшалтинск район июлин 9 күдәдж, 47174 гектар газрт ургъц хурадж авб. Дару болзгт государствд буудә орулдж өгх зурагъан кучахд ода оныг туслжана.

Н. КАРПУН,
КПСС райкомин пропагандин болн агитацин отделин заведующ.

ХАЛӘДЖАСН МАЛАН СӘӘНӘР ТАРГЪЛУЛДЖАНА

Западн района 112-ч номертә совхозд малч болдж Стерлев Федор, Федоров Василий, Бутурлакин болн Камынин көдлдж йовцхана. Эдн бурус, гунджд хәрүлджәцхәнә. Сән идгәр хәрүлдж, цаглань усар тетгдж йовсн деерәс малнь йир сәәнәр мах бәрдж, ясрдж йовна.

Зургъан сарин хәрүллгънә кимджәнд дундлад нег толгъа мал өдртән 950 грамм өсдж. Улгүрлхд, ур Стерлев Федор 171 толгъа мал хәрүлдж йовна. Тер малан килмджән өгәд хәрүлсн учрар, июнь сард дундлад нег толгъа мал 1120 грамм өслт өгч. Бутурлакин 237 толгъа мал хәрүлдж йовна, тер мал болгънас дундлад өдр болгн 1157 грамм өслт авб.

Дундлад өдр болгън нег толгъа малас 700 грамм өслт авх зурата бәәдж, тер зурагъан давулдж кучахин кергт малан сән идгәр харүлдж, услдж йо-

всн учрар Стерлев Федор, Бутурлакин, Федоров болн Камынин хәрүлдж йовх маласн ним ик өслт авч йовцхана.

Махнд орулдж өгх малиг шулугъар таргъулхин кергт, идгин газриг кесг әнэг таслдж, дара-дарагъарнь олздж, малмудиг сәәнәр таргъулджана.

Эн көдлмшт селәнә эдл-ахун специалистнр болн малчнр үнн сән седклән өгәд халәдж, таргън малмуд государствд өгчәнә.

Эн мал халәдж йовх уурмуд Стерлев, Федоров, Бутурлакин болн Камынин дундан социалистическ дөрлдә өргнәр делгрүлдж йовцхана. Тегәд хәрүлдж йовх малин өслтнә ик болджана. Сарин чилгчәр чиньнүрдж, тер дигинь ведомостьд бичдж, тер чиньнүрн то-дигәр малчнрт сара джалвинь өгнә. Эн деер келгдсн малчнр сардан 1300—1500 арслнә мөнәг олджана.

А. Д.

Яшкульск района Песчаный рабкоопин хот-хол хулдг магазинә хулдач Александра Озаева зурагъан 170 процент күргдж кучәнә. ЗУРГТ: А. Озаева көдлджәх цагнә. Бадмаев Борисин фото.

чинг багъ биш. Правленә түрүн бәәсн гер бичкн гер билә. Ода болхла правленд сән у-элвг гер тосхгдв, клуб, школ, эмчин гер, өдмг болгъд гер, бань бәәнә. Тийгхд, ницәнд хд нанд цуг бийн негхн мбрн билә, ода болхла 30 шаху малтав. Нам герәрн дүүрнә зөбртәв. Тийгхд ницәнд орцхасн угатә улсмуд ода бәәхтә улст хуврцхәв—гидж Галсан бичджәнә.

Эврәнн төрсн промышленность тосхлгънд болн терүг цаарандн өргджүллгънд республик үзмджтә сән диилвр бәрв. Ода орн-нутгин эдл-ахуд промышленностин болн селәнә эдл-ахун гарцин 50-гар процентн бәәх социалистическ сектор көтлврч орм эзджәнә.

Алк-нег олн-зүсн долан фабрик, заводмудта, Чойбалсана нертә промкомбинатар, Сук-Баатрин нертә энергокомбинат, махна ик комбинатар республикин куч-көлсчнр йоста бахмдж кех зөвн. Чолун нүүрснә шахтс, нефтин промыслмуд лакад энергин, уулд бәәх зөбр малтдж эдлгънә, металл келгънә, нефтин, эдл-уш, хотхоолин промышленностин өдгә цагин нарн кецтә предприятъс олн бәәнә. Эврә газрин көрнәгәр өдрхн цагин эргид хотхоолин промышленность хурдар делгрв. Тер промышленностин 24 предприятъс 1940 джил бәәсн болхла, өдгә эндрт тер предприятъс хойр мингънәс үлү талан болв.

МНР-н эдл-аху болн эрдмгерл делгрүлхд, туунә итклтә, бат ухата ныг болсн Советск Союз агъу ик нөкд болна. Өдгә цагт СССР-н дөнгәр промышленностин болн транспортин 20 шаху предприятъс

тосхгддж бәәнә. Ниднин джил СССР-н министрмудин Советин ахлачин негдгч дарук А. И. Микоян Улан-Баатр балгъснд одхд, хойр орн-нутг хоорнд экономическ халхар эргилгъән цаарандн батрах күр-күүндән болла. Тер куундврәр үлгүрлхд Улан-Баатр балгъснд 40 мингън квадратн метр газрт бәәх гермүд кехд Советск Союз нөкд өгх болв. Үснә ик завод, цагъан гуйр теермдг дөрвн теерм, мал өсгилгънә машинә зургъан станци, тер мет республикин хотл деер ус гүүллгънә, гермүд уурач халулгъна болн канализац келгънә төрмүдт нөкд-дөн өгх болв.

Шидрә Советск Союзд МНР-н премьер-министр ур Цеднбал толгъачта Монгъглас правительствин делегач ирлгън, тер мет СССР-н Деед Советин Президиумин ахлач ур К. Е. Ворошилов Монгъгъл улсин республикд одлгън, Советин олн болн монгъгъл улс хоорндк ахнр-дүүнр, амрг иньг болсн кучтә бат эргилгъиг улмнкәр батлв.

Темән көлгтә бүтн хаалгъ уга, букл тег делгудән цувг хаалгъта орн-нутгт өдгә цага транспорт кегдв. Республикин хотл балгъсиг чолун нүүрсгә Налахайла залгълдулсн түрүн төмр хаалгъ 1938 джилд кегдв. Туунә дарунь Чойбалсан—Соловьевск төмр хаалгъин сала кегдв. Эн сала Советск Забайкалий республикин хотл балгъснла залгъв, 1949 джилд Советин Союзин меджә (Наушкин станцла) Улан-Баатр негдәсн 400 километр төмр хаалгъ кегддж дуусгдв.

1956 джилин январин нег шинд Москва, —Улан—Баатр—

Пекин таштрнә залгъсн гол хаалгъин хувәр болсн Улан-Баатр—Замин-Үдә хоорндк төмр хаалгъ тосхлгън өдгә цагт дуусгдв. Сән-сәәхн ах-ду боллсн гурвн орн-нутгин хотл балгъсдин хоорнднә залгъд бәәх эн хаалгъиг Монгъгъл улс „Амрг-иньгүдин хәалгъ“ гидж нерәдв. Тер хаалгъ, республикин булнгудар ууджм бәәх онц райодин элл-аху өргджүллгънд элдв ик нилчән күргдж бәәнә.

Трансмонгольск төмр хаалгъ орн-нутгиг ар үзгәсн зун өмн үзг күртлнә гатлдж гарв. Олн мингън километр делгрсн, усн уга, юмн эс ургъдг, кун уга Гоби көдәг тер дәррдж гарна. Эн көдән тускар монгъгълмуд иим үлгүр гаргъсн: „Гобид кун болдж төрхин орчд Хангайд цар болдж төрсн деер“ гидж. Суулин джилмүдт болхла Гобин бәәдлнә буклдән хуврв. Энүнд төмр хаалгъин станцс, депо болн ус өдгд башнәс тосхгдсн деерән, шин поселкс гарв, энүндн әмтн бәәдг шин гермүд, школмуд, больницс, клубс, магазинмуд, поштин болн телеграфин гермүд бас тосхгдв.

Газртнә дүрәтә бәәх зөбрән ода Гоби секлжәнә. Энүнд усн бәәсн деерән нефть бәәдг болджана. Нефтин болн горнопромышленностин предприятъс ода көдлджәцхәнә.

Суулин джилмүдин эргид олн-әмтнә Монгъгъл йоста культури революц болв. Революц болхин урдк цагт болхла энүнд сургъуль эрдм дасдг негшкол бәәсн, үүндн сурдг улсн болхла нойдудин боли баячудин көвүд, күүкд бәәсн. Ода болхла эн делгү

сургъульта орн-нутг болв. Школ уга нег чигн хотн-хоша энүнд ода олдш уга. Ах сургъулин 4 учебн заведеньст, 16 техникумст болн 422 эклцин болн дундин школмудт 90 мингъ гар кун сурч бәәнә. Монгъглин государствени университетд 1800-гар студентнр сурчана, бүрдснәс авн ода күртл эн университет мингъ гар сургъулин багшнр, эмчнр, зоотехникуд болн нань чигн специалистнр белддж гаргъв.

Урдк цагт болхла монгъгъл әмтн му гемд, угардж харгьнлгънд, үкдж тарлгънд даргдад йовдг бәәсн. Гарсн зун көвүд-күүкд болгънас гурвн наснд күртлән 48-нә днәргд билә. Ода болхла куч-көлсчнрин, көвүд-күүкдин болн эк улсин эрүл-мендин харлгъиг олн-әмтнә йосна органмуд гартан авч кеджәцхәнә. Цуг орн-нутгар делгү больницс, поликлиникс, аптекс, эмчин болн фельдшерск пункте бутәдж гаргъгдсн ода бәәнә. Цевр-цеврәр бәәлгънә болн гем-өвчүг урдасн хөрхин тускар ик көдлмш бас кегддж йовна. Олн-әмтнә эрүл-мендиг хархин тускд гаргъсн мөнәгнә кемджәнә ода, 1925 джилд гаргъгдснла дунгүлхлә, 450 холван өсдж.

Газетс болн дегтрмуд барлгън өргәр делгрдж йовна. Марксизм-ленинизмин классикүдин бичсн дегтрмуд, монгъглин, советск, китайск, болгарск, чешск, корейск болн талдан газадн өрдудин биччнрин дегтрмуд монгъгъл келәр ик олар барлгднә. Республикд централн болн әәмгүдин 26 газетс, 17 журналмуд барлгднә. Хойр кун бол-

гънд нег газет эс гидж журнал күртхмн.

МНР-н нарт делкәлә залгълда келгън джил болгън өсәд, батрад йовна. Хөр гар орн-нутгудла, тер тоод алдршсн гурвн ик ордудла—Советск Союзла, Китайск Народн Республикә болн Индийлә дипломатическ залгълдата бәәнә. Өсдж-өргджсн монгъгъл олн әмтнә цуг диилврмүдин чилш-эвдрш уга булгнә алдр, туургсн Советин Союзла таарта, ах-дү әдл амрг ницнәгъу бәәлгън болджана.

„МНР-н куч-көлсчнрт советск олн әмтнд болн тедниг көтлгч цецн ухата вождь Советск Союзин Коммунистическ партьд элдв ик цагъан саната, үнн седклтә дөнгән өгсиднә, тер элдв дөнгәр революц болхин өмн колонизализм болн феодализм хойран хоорнд хавчгддж йовсн Монгъгъл орн, капиталистическ өслтин хаалгъин хаджугъар давад, өмн-кәсн өвәрц болдж социализм тосхгч хаалгъд орв. Теднд тийм ик ач күргснднә кемджән уаггар дурән өгсн деерән чилш уга ик ханлт өргджәнә“ гидж МНР-н премьер-министр Ю. Цеднбал КПСС-н XX-ч хуртг келлә.

Өдр-өдрәс, өдр шидр-хоша бәәх Советск Союзла болн Китайск Народн Республикәлә, Европ болн Азин цуг народн демократическ орн-нутгудла ах-дү амрг, иньг таарта бәәлгъән улм чаньгъадж, Монгъгъл әмтн социализм тосхгч джиргълтә хаалгъдан ордж, шин сәәхн хаалгъарн ицгтә кевәр уралан йовдж йовна.

Элстин тосхачнр Төрскән харсгч Алдр дääнд орлцен улсла харгъцахв

Хальмг таньгъчин политическ болн научн медрл тархалгъна обществин седвәрәр, июлин 7-д Элст балгъс бәрджәх тосхачнр, Алдр Төрскн дääнд орлцен улсла харгъцахв.

Тосхачнр бәädг гермүд дунд, кесг олн äмтн хурсн хургин политическ болн научн медрл тархалгъна обществин сегләтр үр Кирсанов. Лиджи секәд, тосхачнрла харгъхар ирсн Советск Союзин Герой, ода Элст балгъсна күч-көлчнрин депутатнрин Советин ахлачин дарук болдж кәдлджәх үр Литвененко, дääнә цагт Белоруссин партизанмуд дунд „Михаил Черный“ гидж нернә турурч йовсн үр Хонинов Михаил, танкист йовсн Бавжиков Санчрла болн медсестра йовсн Саранова Марийла хуртг цуглрсн улсиг таньдулв.

Үр Литвененко, мана советск багъчуд дääнә болн ниамгъулнъ бәәх цагт ямаран ик ачта, чинртә кергүд күцәдй йовхин тускар болн ода Хальмг таньгъч хәрү бурдәд, немшнрин хамхлсн Элст балгъс бәрлгәнд багъ наста тосхачнр ямаран кәдлмш күцәдйәхнә цәәлгъв.

— Дääнә гүргүд Одер гол гатлад, түүнә цаадк эрг деер ик чинртә плацдармиг немшин ик цергин өмнәс, ардас дөн ирл, 3—4 хонгт гартан бәрснд нанд болн мини гарт бәәсн батареин улст Советск Союзин Ге-

рой нер зүүлгъсн болдг, — гидж үр Литвененко келв.

Хонинов Михаил, дääнә цагт немшин цергә буслврәс ягъдй гарсан болн Белоруссин ивкчивк модн заагт ягъдй партизанск отрядмуд бурдсиг, бийиннә толгъалдй йовсн партизанск отряд ямаран ик ноолда кеснә тускар келв.

Хонинов эврәннә гарар хортна 300 салдс болн офицермуд алад, 120 кү кел бәрдж авсн бәәдй. Энүндән эн Красное Знамя орденәр болн олн зүсн медальмудәр ачлгддй.

Бавжиков Санчр, мана хальмг таньгъчин газриг немшин оккупантрас сулдхлгънд 1942 джилин ноябрь сард Яшкулин бөр, Ольнә гидг газр деер хортна церглә дәәлдсән келв. Эн дääнд үр Бавжиков „Т-34“ танкин экипажин командир йовад, немшин 3 танк, 5 автомаши шатагъад, 150 немшнр алад, танк дотр йовсн немшин 4 офицерәс 2-нә танкар дәврүлдй алад, 2-нә әмдәр кел бәрдж авсн бәәдй. Эн төләд Бавжиковин танкин экипаж цугтан Красное Знамя орденәр ачлгддй.

Саранова Мария 1940 джилд финск дääнд орлцад, дакад Алдр Төрскнә дән эклснәс авн дән чилтл медсестра болдж цергләд, шавтсн дала олн советск дәәчнрин әмнд ордж.

Хург төгсснә хөбн багъчудин би-дуугъин нар болв.

Н. ЛИДЖИЕВ.

Байн колхоз

Западн района „Пролетарская победа“ гидг колхоз йир ик байн колхоз. Эн колхозин цуг орун 1956-ч джил 5 сай 204 мингън арслн мөнгн болдж гарла, энджл 8 сай 97 мингън арслн мөнг ору авхар цуг колхозникуд болн специалистнр шумгъа кевәр кәдлдж йовихана.

„Пролетарская победа“ гидг колхозд хурадж авх 5195 гектар тарәнә 2831 гектаринь делгәд хадж унъгъагъад, буудәгъинь йилгәд авкскн бәәнә.

Государствд буудә орулдж өглгн шумгъа кевәр кегддй йовна. Шофермуд унтл-кевл уга, өдр сә гилго Сальск элеваторур буудә зөбдй бәәцхәнә.

Энджл ачлгъна хөри машид багтх гараж, правленә контор, 100 үкр багтх хаша, 100 тугъл багтх хаша, хөбнә хаша-хаац болн нань чигн тосхлтин кәдлмш кегддй йовна. Эн кәдлмшиг селәнә

әдл-ахун банкас ссуд авлго тосхлжана.

123 киловатт чидлтә электростанцста. Эдниг кәндрәдг 43 моторс кәдлджәнә.

Нидн зуг 35 гектар виноградасн 700 мингън арслн мөнгнә ору авч. Эн колхозин мал-гер, тарә-темснә йир олн. Тегәд ниднип кесн кәдлмшин нег өдрә кәлснд 5 арслн 20 деншг мөнгәр, гурвад килограмм буудәгъәр болн нань чигн хот-хоолар өгцхәдй. Цуг колхозникуд бәәхтә, тетглтә бәәцхәнә.

Государствд мах орулдж өгх зурагъан нургълдж гахан махар өгчәнә. Ода эн колхоз 502 толгъа гахас таргълулджана. Эн тоогъас 106 толгъа гаха таргъар орулдж өгч.

Орн-нутгтан икәр мах, ус, тос орулдж өгхин төлә цуг колхозникуд, тер дотр мал хәләдй, асрдй йовх улс шумгъа кевәр кәдлдж, социалистическ дөрлдә делгүгъәр кедж йовихана.

А. ДЖЕВАЛДЫКОВ.

Студентнр нар-наад үзүлцхäv

Мана Приозерн районд Стәрвопольск крайин музыкальн училищин агиткультбригад ирәд, нар-наад гаргъдй йовна. Эн агиткультбригадиг гарддй йовхнә—3-ч курсд орх Безуглов Игорь гидг кәвүн.

Тедн Сухотинск совхозин 2-ч фермд бас концерт үзүлв. Района центрин культурин Герт эн агиткультбригад олн зүсн ду соньсхв: „Аалин багъчуд“, „Зөргтә“ гидг мексиканск

ду, „Парижск бульвармуд“ гидг Ив Монтана дуулд дууг эн студентнр дуулдй өгв. „Шуургън“, „Тагч бәәдй болшго“, „Күүкнә дун“ гидг дуулдй Варлакова Вера гидг студентк дуулв.

Эн концертг 200 гар күн соньсв. Äмтн икәр хандж байрлв. Цаарандн агиткультбригад совхозмудар йовдй концерт кехн.

БАМБАН Б.

Нарт делкән бәәдл

Мана төрскнә меджән цаад бийдн бәәх олн сай күч-көлчнр, Маленков, Каганович, Молотов гурвна антипартийн багин тускар КПСС-н Центральн Комитетин июньск Пленумин гаргъсн шиидвриг, партин йовгч политическ гол татасиг, КПСС-н XX-ч хургин шиидврмүдиг харсндн зөвшәрджәнә. Итальянск Коммунистическ партин генеральн сегләтр Пальмиро Тольятти тер ухаг илткдй келдж, КПСС-н ЦК-н июньск Пленумин шиидвр „зуг сән ашта болхн лавта“ гидж заав.

КПСС-н ЦК-н Пленум, антипартийн багиг хәәрлән угагъар илткдй таслсн, Советск государствин политикин ленинск принципиг харсндн газадин ордудин компартс нег дуугъар зөвшәрджәхнә темдглх кергтә. „Китдин Коммунистическ парт, КПСС-н ЦК-н июньск Пленумин шиидвриг зөвшәрәд, Советск Союзин Коммунистическ партлә ни-ниингъгү бәәдгән бас чигн баглх, Китд болн Советск Союз хойран хоорндк ах-дү болгч алдр ниингә болн делкә төвшүн бәәхиг батлхин, марксизм - ленинизмн кергдилин төлә ноолдх“ гидж Китдин Компартин Центральн Комитет келв. „Гүн ухата, зөрмг шиидвр гаргъад, антипартийн багиг хәәрлт уга батар хамхлдж тарагъад, партин политическ гол татасиг, КПСС-н XX-ч хургин тууджлгч шиидврмүдиг харсндн КПСС-н Ленинск Центральн Комитетиг йөрәдженәвн“ гидж Болгарск Коммунистическ партин ЦК-н тогтавр келгддженә. Талдан орн нутгудин коммунистнр болн гардач органмуд чигн тним ухагъан медүлдж келцхәдженә. КПСС-н ЦК-н июньск Пленумин шиидврмүд „цуг орн-нутгудин, төвшүн бәәх делкән, демократин болн социализмин лагерин коммунистическ авангардин ни-ниингъгү, нег ухаи-седклтә бәәдгн улм батлх, иигдй батар ни-ниингъгү бәәлгн мана уралан йовхин гол некврн болджана“ гидж „Руде право“ гидг Чехословацк газет бичв.

XX-ч хургин шиидврмүдиг куцәлгнә хаалгәд гарсн торврмуд болн харшлтиг уга кехин төлә КПСС-н ЦК-н июньск Пленум деер болсн ноолдан чик болсн деерән ик кергтә болв“ гидж французск коммунистнр эврәннә Центральн Комитетин Пленумин авсн резолюцдән келцхäv. Тер ноолдань Советск Союзин цуг коммунистнрин болн күч-көлчнрин зөв-дөнә авсн деерән, талдан орн-нутгудин коммунистнрин чигн дөнә-зөвинә авчана гидж тер резолюцдн темдлгддженә.

Западн Германә коммунистнр „КПСС-н ЦК-н Пленумин шиидвриг йөрәдженә, эн шиидвр советск олн-әмтнә болн цуг келн-әмтнә джиргълин төлә, төвшүн дән-дадй уга болн әдл биш общественн янзста государствин хоорнд дән угагъар бәәхин төлә, КПСС-н XX-ч хургин политикиг улм күцвртә кевәр күцәхд дамдй болх“ гидж КПГ ЦК-н негдгч сегләтр Макс Рейман келв.

Италияс, Индияс, Швецияс болн нань чигн орн-нутгудас коммунистнрин болн теднә гардач улсин тним ухаи седклән медүлдж келцхәснә зәнъгс ирдженә. Нарт делкән кәдлмшчнрин джисән ни-ниингъгүгъин тер үзүлджәнә.

КПСС-н ЦК-н июньск Пленумин шиидврмүд нарт делкән бәәдлгиг ясрулхд ик чинр зүүдйәхнә капиталистическ орн-нутгудин баячудин халхин элчнр улс чигн заадж, темдгдй келдйәцхәнә. Эднә ухаи седклиг медүлдж „Нью-Йорк таймс“ гидг американск газет, антипартийн багд орлцен улс „нарт делкән бәәдлгиг ясрулхн тускар күчлггь келгъиг медә бәәцхәдй, судхдй таслхар седхәдй бәәдй“, ода тедниг илткснә хөбт бийдн Советск Союзин гардач улс „ни-ниингъгү партин болн правительствин элчнр болдж нарт делкән хоорндк зөвшәрлгн уга тоот кергсиг төвшүн, цууган уга кевәр кехмн гисн залвр авч“ Западн орн-нутгудин өмн тавх гидж бичв.

Маленковин, Кагановичин, Молотовин болн эднлә хәнвсн Шепиловин антипартийн багиг илткснә чинрнә нарт делкәд агъу ик. Советск Союзиг газад керг-төрин политикдән ленинск хаалгъар йовдгаснә гаргъхар седсн баг улс хорлан цаарандн күргдй чадшго кегъәд, мана Коммунистическ парт улм күчтә кевәр государствспн хоорндк залгълдаг ясрулхин, эднә хоорнд итклтә болдгн, гүүлгәнә

болн культурн залгълдаг өргдүлхин, делкән әмтн хоорндан төвшүн, дән угагъар, ниингъгү бәәхд харшлт болдг тоотиг уга кехин төлә цаарандан кәдлх гидж үр Хрущев Ленинградт болсн митинг деер июлин 6-д келв.

Советск улс келсн үгдән күрдмн. Нарт делкән хоорндк заалгъдана тускар темдглсн программан куцәдй, мана парт болн Советск правительств делкә төвшүн бәәлгнүр шин ишкмс кев. Эннә

болн культурн залгълдаг өргдүлхин, делкән әмтн хоорндан төвшүн бәәхиг күцхин төлә ноолдлгнла ирлцдй бәәхш гидж советск герчлгънд келгддженә. Энүнә хөбт бийдн гарх үүлдврин даалгъврнә

Американ Союзин Штатс деер тусх зөвтә.

Төвкнүн, дән уга бәәхин төлә кедг ноолдагъан Советск орн-нутг цухрлтан угагъар шин чидл зүүдй цааранд чигн кех.

негдвәр болхла, Чехословацк республикд Советск Союзин партийно-правительствин делегаци олгън, хойрдевар — Американ Союзин Штатс Корейлә эв кеснә зөвшәрән эвддйәхн тускар СССР-н правительствин кесн герчлгн.

Партийно-правительствин делегациг Чехословацк олн-әмтн агъу ик байртагъар тосцхав. Иигдй гинчнр ирлгн социалистическ орн-нутгудин ни-ниингъгү Фронтиг, делкә төвшүн, дääнә аамшг уга бәәхин төлә терүнә кедж йовх ноолдаг цаарандн батлх гидж, пражск газетс бичдйәцхәнә.

Төвкнүн бәәх күцврүр, США-н Корейлә эв боллгъар кесн зөвшәрән эвддйәхн тускар мана правительствин кесн герчлгн чигн тусхагдй бәәнә. Тер зөвшәрән эвддй, Корейд бәәх американск командовань, Южн Корейд шин селм, терүн лотр атомн селм зөбдй орулушго болдж авсн даалгъврасн бийән сулдхдй бәәнә гидж июлин 21-д зарлв.

Энүнлә нег цагла США-н харслтин министерств американск „өдгә цагин шин селм“ энүнд атомн зер-зев зөбдй чадцхих бомбардировщикуд болн истребительмуд Южн Корейд цаг тудәл уга илгәх шиидвр авгдв гидж барт зәнъглв. Американск дääнә чидлн иигдй провакационн йовдл гаргъдйәхн олн әмтнә государ-

ствсин хоорндк итклин батлхин, Азийд болн цуг делкәд төвшүн бәәхиг күцхин төлә ноолдлгнла ирлцдй бәәхш гидж советск герчлгънд келгддженә. Энүнә хөбт бийдн гарх үүлдврин даалгъврнә

Американ Союзин Штатс деер тусх зөвтә.

Төвкнүн, дән уга бәәхин төлә кедг ноолдагъан Советск орн-нутг цухрлтан угагъар шин чидл зүүдй цааранд чигн кех.

П. ГРИШИН.

Промышленностин өслтин сән темдг

ПЕКИН. Шэньяне гидг балгъсид июль сарин 4-с авн 6 күртл балгъсна производствин өмн йовгч улсин слет болв. Слетд 1151 делегат цуглрлв. 1956 джилд балгъсна промышленностин цуг халхин эд-тавр гаргългъна кемлжән нам 1957 джилд куцхәр темдглгдсн зурад күрч куцәгддй гидж слетд босдж келсн улс келцхäv. Государствин болн дора газрин 46 предприятиятс түүрүн тавн джилә зурань даалгъвран нег джил өмн күцәдй.

Онъгрсн джил кәдлмшчнр болн үүлд церглдг улс 140 мингън рационализаторск шин селвгүд өгцхәдй, амрарнә келхд, үүнә өмн бүкл гурвн джилин эргид эдү мет шин селвгүд келгдсн бәәдй.

Эн слет деер 105 кәдлмшчнрт йилгән сән кәдлчнр гидг нер өгч, 32 организацст—түүрүн йовгч предприятиятс гидж нер өгч.

Цаг зуурин редактор С. КАЛЯЕВ.

Хальмг таньгъчин „ХАЛЬМГ ҮНН“, „СОВЕТСКАЯ КАЛМЫКИЯ“

газетсд бичгдлгн бола

Бичгдлгнә үнн: джилдән — 52 арслн 20 деншг; 9 сардан — 39 арслн 15 деншг; 6 сардан — 26 арслн 10 деншг; 3 сардан — 13 арслн 05 деншг; 1 сардан — арслн 35 деншг.

Таньгъчин, балгъсна, райодин „Союзпечатин“ отделенсь болн связин отделенсь болн ночтальонмуд болгън цугъар газетд бичгдлгн кеджәнә.

„СОЮЗПЕЧАТЬ.“